

PLA LGTBI DE L'ALT EMPORDÀ 2021-2025

Consell Comarcal de l'Alt Emporda

CONSELL COMARCAL
DE L'ALT EMPORDÀ

Figueres, agost de 2021

ÍNDEX

1. PRESENTACIÓ.....	3
2. INTRODUCCIÓ.....	4
3. MARC CONCEPTUAL.....	5
4. MARC LEGAL.....	9
5. METODOLOGIA.....	11
6. DIAGNOSI.....	12
6.1. Diagnosi qualitativa.....	13
7. PLA D'ACCIÓ 2021-2025.....	19
8. SEGUIMENT I AVALUACIÓ DEL PLA.....	24
9. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES.....	24
ANNEX 1: GLOSSARI DE TERMES MARC CONCEPTUAL I TEÒRIC LGTBI.....	26

1. PRESENTACIÓ

El Pla LGTBI de l'Alt Empordà 2021-2025 és un document estratègic que estableix els eixos prioritaris de treball, els objectius i les accions que es portaran a terme a la comarca, per millorar les oportunitats i condicions de vida de les persones LGTBI.

Aquest Pla LGTBI neix amb la voluntat de ser una eina útil que es tradueixi en una sèrie d'accions que beneficiïn a tota la població de la comarca. No pretén ser només un document, sinó una metodologia de treball viva, aterrada a la realitat, participada, guixada, subratllada, qüestionada, reflexionada i sentida.

Aquesta metodologia s'emmarca des de la Comissió SAI Alt Empordà, espai de treball col·laboratiu que es va posar en marxa l'octubre de 2017, gestionat per l'Equip d'Inclusió i Atenció a la Comunitat de l'àrea de Benestar del Consell Comarcal de l'Alt Empordà. Aquesta Comissió pretén incidir en la reflexió sobre l'acompanyament institucional a les persones LGTBI, repensant la mirada, els models d'intervenció, les creences i estereotips en espais que poden esdevenir hostils conscient o inconscientment a les persones ateses.

L'objectiu principal d'aquest el Pla és orientar les línies d'actuació a la comarca en tres eixos estratègics de treball:

- 1) Incorporar la perspectiva LGTBI en les diferents àrees del Consell Comarcal de l'Alt Empordà
- 2) Combatre la discriminació per raó d'orientació sexual i identitat de gènere
- 3) Fomentar la visibilitat del col·lectiu LGTBI

Per portar a terme les 37 accions que contempla aquest Pla LGTBI és important que els agents públics (municipis i diferents serveis), el tercer sector i els agents privats treballin en xarxa, de manera coordinada i fent efectius i operatius espais de treball creats amb aquesta finalitat.

En tant que en el moment present no hi cap entitat LGTBI a l'Alt Empordà, des del SAI posem èmfasi en aconseguir generar espais de debat i reflexió que afavoreixin la creació d'entitats referents a la comarca, font de coneixement directe de la necessitat sentida de les persones LGTBI.

Equip SAI-LGTBI Alt Empordà
Figueres, 18 d'agost de 2021

2. INTRODUCCIÓ

L'aprovació per part del Parlament de Catalunya de la Llei 11/2014 del 10 d'octubre per a garantir el dret de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per eradicar la LGBTIfòbia ha suposat un pas més en la implementació de polítiques públiques d'igualtat per raó d'orientació i identitat sexual i expressió de gènere al nostre país.

Les polítiques LGTBI convergeixen amb les polítiques d'igualtat dona-home en tant que comparteixen una arrel comuna com és el qüestionament de l'hegemonia del masclisme i el sistema binari gènere-sexe. Totes aquestes polítiques públiques s'emmarquen en el context de les polítiques públiques d'igualtat de gènere.

El desplegament d'aquesta Llei ha impulsat la posada en marxa al territori dels Serveis d'Atenció Integral (SAIs), encarregats d'atendre a les persones LGTBI de manera específica per tot el que té a veure amb discriminacions per motiu d'identitat sexual, expressió de gènere o orientació afectiva-sexual. El SAI Alt Empordà es va posar en funcionament l'octubre del 2017 i la signatura d'acord amb la Generalitat es va produir el juny del 2018. Aquest servei el gestiona l'Equip d'Inclusió i Atenció a la Comunitat de l'àrea de Benestar del Consell Comarcal de l'Alt Empordà.

En la nostra comarca, l'equip que ha impulsat l'elaboració d'aquest Pla LGTBI Alt Empordà ha estat l'equip del SAI Alt Empordà que forma part de la Secció d'Inclusió i Atenció a la Comunitat de l'àrea de Benestar del Consell Comarcal de l'Alt Empordà, que també gestiona el Pla d'Igualtat de Gènere comarcal. Des d'aquest equip es treballa amb els agents del territori els diferents plans estratègics per tal que comparteixin una mateixa perspectiva de gènere transversal i les polítiques d'igualtat de gènere aterrin en tots els serveis

El Pla Comarcal LGBTI es concep com una eina de treball que té com a objectiu estratègic guiar la intervenció en aquest àmbit als municipis de l'Alt Empordà i establir un marc general d'actuació i orientació per desenvolupar les polítiques LGTBI a la comarca.

A partir de l'aprovació del Pla Comarcal LGTBI, els municipis que s'hi adhireixin seran els encarregats d'adaptar i desenvolupar les seves accions amb el suport i acompanyament de l'equip SAI Alt Empordà.

En l'elaboració d'aquest Pla i en el context de la comarca de l'Alt Empordà, s'ha tingut especialment present l'article 6 de la Llei 11/2014 que fa referència a la necessitat d'adequar les actuacions que duguin a terme i les mesures que adoptin, a les necessitats específiques dels petits municipis i del món rural.

Igualment, s'ha tingut en compte els articles 17.1 i 17.2 de la Llei 11/2014 que estableix que les administracions públiques han de facilitar una especial cura al suport a adolescents i joves LGBTI que estiguin en situació de vulnerabilitat o aïllament social i han de treballar en la prevenció de situacions que puguin atemptar contra la vida o la salut d'aquestes persones per causes derivades de llur condició personal.

Les polítiques LGTBI tenen com a objectiu promoure el respecte per la diversitat afectiva-sexual i de gènere i eradicar l'LGBTIfòbia, un objectiu que entronca amb la voluntat de fomentar la igualtat, la justícia i la llibertat de totes les persones, sense discriminacions.

3. MARC CONCEPTUAL¹

Les polítiques LGBTI compateixen l'arrel amb les polítiques d'igualtat home-dona atès que totes dues sorgeixen de la necessitat de pal·liar les discriminacions que genera el patriarcat, segons el qual l'home mascle heterosexual blanc és el centre de totes les coses i tot allò que no hi encaixa conté el risc potencial de patir desigualtat o discriminació.

Cal respectar les diferències entre els dos àmbits de política pública, les polítiques d'igualtat dona-home i les polítiques LGTBI. La comunitat LGBTI i el fet social que l'envolta necessiten estudiar-se i tractar-se des d'una perspectiva que inclogui el sexe i el gènere i també ha d'incloure i subratllar la incorporació de la variable «sexualitat».

El concepte de diversitat afectiva-sexual i de gènere que nodreix el marc conceptual de les polítiques LGTBI s'emmarca en una perspectiva de gènere i feminista, que vol anar més enllà de les persones LGBTI i oferir una mirada més global del gènere i de la sexualitat, que no només comprèn aquesta població sinó el conjunt de la ciutadania, que es veurà afavorit per l'establiment de marcs més respectuosos i oberts per a totes les persones, en la seva diversitat.

Aquest enfocament parteix de diferenciar 4 dimensions del gènere: el sexe, la identitat, l'expressió de gènere i l'orientació afectiva-sexual². El nostre sistema social estableix una determinada ordenació d'aquestes quatre dimensions. Estableix que les persones nascudes amb un sexe «mascle» han de tenir una identitat sexual «home», una expressió de gènere «masculina» i una orientació sexual «heterosexual». En contraposició, succeeix el mateix: les persones nascudes amb un sexe «femení», han de tenir una identitat sexual «dona», una expressió de gènere «femenina» i una orientació sexual «heterosexual».

L'heterosexualitat com a norma té un paper clau en el manteniment del sexisme en construir com a complementaris el principi de la feminitat i el de la masculinitat.

La perspectiva de la diversitat afectiva-sexual i de gènere planteja que aquest ordre ja no és natural sinó que és una construcció social i cultural. Quan es parla de diversitat afectiva-sexual i de gènere es fa referència a un dret de la ciutadania en general i no exclusivament de les persones LGBTI. Totes les persones viuen sota aquesta norma social que impedeix acceptar la complexitat de la seva identitat i del seu desig.

El sistema sexe-gènere, binari i exclouent, té el seu origen en un sistema patriarcal i actua com una força potent que genera desigualtat, en tant que nega la diversitat sexual i les expressions de gènere no normatius. En aquest context no es pot obviar l'existència d'altres fonts estructurals generadores de desigualtat en potència, a més a més del gènere, com l'edat, l'origen cultural, l'ètnia, la situació administrativa, la classe social o la diversitat funcional.

El sistema sexe-gènere, tal i com està estructurat, facilita exclusions diverses en no considerar la diversitat sexual i de gènere de les persones. En aquest sentit, una lògica binària, heterosexual i biològica exclou, tal i com exposa Coll-Planas (2015):

- a) Les persones que no són heterosexuals.
- b) Les persones que no neixen amb uns genitals clars i que no poden ser considerades de sexe femení o masculí i, com a conseqüència, no se'ls pot assignar de forma rotunda un dels dos gèneres.
- c) Les persones que habiten un gènere contrari a l'assignat de naixement o que desitgen tenir-ne diversos o cap.

1 Tenint en compte que la terminologia del marc teòric LGTBI està en construcció i revisió permanent, en aquest Pla s'utilitzen uns conceptes que poden ser objecte de revisió.

2 V. Glossari de termes del marc conceptual en annex 1.

La realitat és que les persones que conformen el col·lectiu LGBTI pertanyen a realitats socialment heterogènies i canviants, que són molt personals. Definir el que és LGBTI és objecte d'un debat social de gran complexitat. El seu significat és cultural i històricament versàtil, ampli i mancat de consens entre les persones que integren el col·lectiu. Hi ha un gran consens en considerar d'utilitat estratègica l'ús de l'etiqueta LGBTI tot i representar una experiència diversa, indefinida i difícil de delimitar³.

El terme LGBTI és una construcció social i no respon com a tal a la realitat quotidiana de les persones que engloba aquest concepte. Amb tot, aquest terme té un potencial transformador que constitueix un instrument de canvi tant personal com col·lectiu que es part del sistema i ens permet incidir-hi. Com indica Coll-Planas (2010), l'ús estratègic d'aquesta etiqueta permet també combatre l'opressió envers aquest col·lectiu.

El Pla LGBTI de l'Alt Empordà assumeix l'ús de les sigles LGBTI en la seva accepció plena que integra:

- a) Persones lesbianes, gais i bisexuals: persones no heterosexuales els principals interessos emocionals, psicològics, socials i sexuals de les quals, s'adrecen envers a altres persones del seu mateix sexe o gènere, encara que no estiguin expressats obertament. A més a més, entenem que aquests interessos no tenen perquè estar vinculats entre si, ni tenir la mateixa força per a totes les persones.
- b) Persones trans: el terme trans subratlla la diversitat de les vivències de les persones que excedeixen les normes sobre el que es prescriu com a propi de dones i homes, que evidencien la rigidesa del sistema binari de gèneres existent (Platero, 2014). Es fa referència a persones transexuales, transgènere, travestis, amb identitats de gènere canviants, fluides i creatives. Persones que han posat en qüestió el sexe assignat de naixement, amb independència que hi hagi processos d'hormonació o que hagin passat per una operació de reassignació de sexe.
- c) Persones intersexuales: persones que posen en qüestió el binarisme de sexes en néixer amb sexe ambigu que no és fàcil de categoritzar com a femení o masculí. L'existència de persones intersexuales demostra que, a nivell biològic, no és tant clara la divisió entre masculí i femení i que existeix una considerable varietat de sexes. En termes biològics es pot afirmar que el sexe és un continu ampli i infinitament modelable que sobrepassa les restriccions de les categories masculí/femení. Les persones intersexuales converteixen en problemàtica les assignacions de sexe en néixer i plantegen reptes de canvi en el nostre sistema sexe-gènere.

El Pla LGBTI de l'Alt Empordà parteix d'una perspectiva interseccional en tant que ajuda a entendre situacions concretes que es poden explicar des de la complexitat social i la incorporació d'organitzadors socials com l'edat, l'ètnia, l'origen cultural, la diversitat funcional, la seropositivitat, la situació laboral o la diversitat de cossos i de gèneres.

L'acrònim LGBTI és una categoria en permanent reconstrucció, fet que s'explica perquè la població LGBTI és molt heterogènia i presenta realitats amb necessitats específiques molt diverses. Per aproximar-se adequadament a la complexitat i diversitat del grup cal adoptar una perspectiva interseccional que entén que els diferents eixos d'opressió s'entrellacen en una matriu en la qual es constitueixen individus en diferents i canviants posicions de poder.

La interseccionalitat s'oposa a la lògica sumatòria. Proposa i examina com les diferents categories de discriminació construïdes social i culturalment, interactuen en àmbits múltiples i simultanis, el que contribueix a una desigualtat social sistemàtica. Aquest és un enfocament teòric que subratlla com el gènere, l'ètnia, l'edat, la discapacitat, l'orientació sexual i la identitat de gènere, entre altres categories

³ Ajuntament de Vitoria-Gasteiz (2018). *Desirak Plazara. Diagnóstico sobre las realidades de la población LGBTI en Vitoria-Gasteiz*.

socials, estan construïdes i interrelacionades, no actuen de forma independent unes de les altres i creen un sistema d'opressió que reflexa la intersecció de múltiples formes de discriminació.

D'acord amb la perspectiva de Coll-Planas (2012), la interseccionalitat posa l'èmfasi en la interacció i interdependència entre línies d'opressió, presenta una visió complexa on les persones es troben en diferents situacions i evita adoptar una perspectiva jeràrquica respecte la primacia d'una sola dimensió sobre les altres. Des d'aquesta mirada complexa, s'evidencien les estratègies de poder i permet abordar des de tots els llocs la diversitat de dominacions i de privilegis que existeixen a les vides de les persones i els col·lectius, així com les estratègies que es posen en marxa per fer front a les situacions d'opressió.

La LGTBIfòbia i el masclisme⁴

Des de diferents disciplines teòriques i abordatges pràctics s'ha definit la lluita contra les desigualtats entre homes i dones i la lluita contra la LGTBIfòbia com a qüestions separades, tal i com s'ha apuntat en iniciar aquest capítol. La perspectiva teòrica que nodreix aquest Pla parteix de considerar que totes dues tenen la mateixa arrel: el masclisme. Una realitat que se sustenta en la jerarquia de gèneres que fa perviure les posicions desiguals de poder que dones i homes ocupen en una societat heteronormativa.

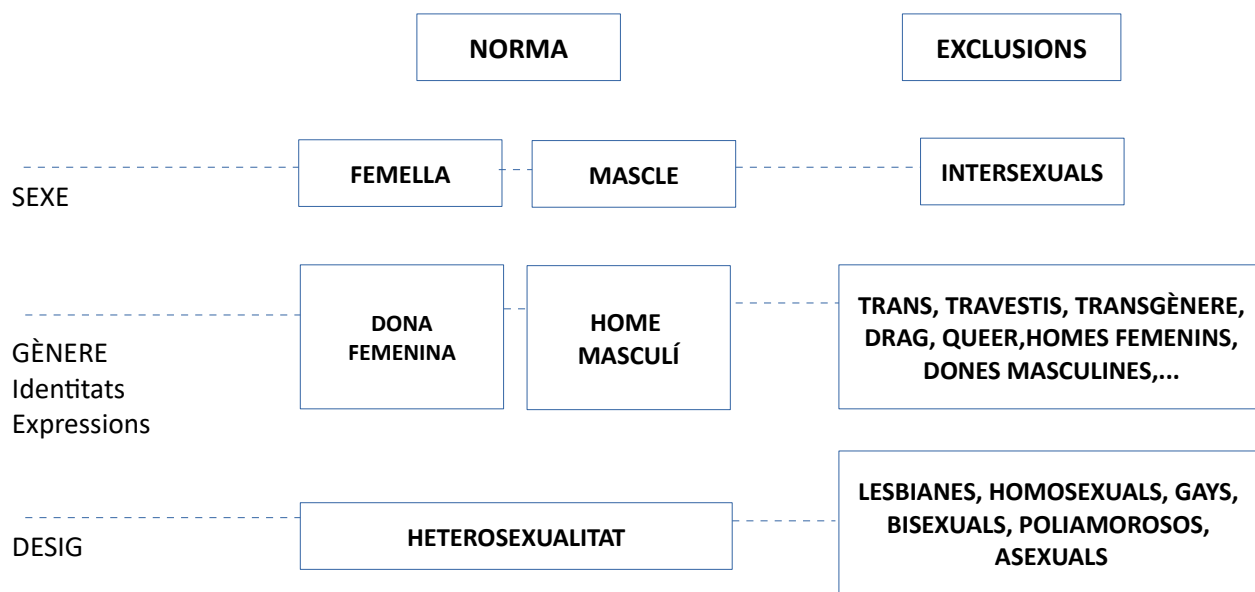
Hi ha una estreta connexió entre l'heterosexualitat com a norma social hegemònica i les normes de gènere coercitives. L'heterosexualitat depèn de l'equilibri de les posicions socials que ocupen homes i dones. Com assenyalava González Pérez (2016), si la violència contra les dones s'utilitza per mantenir un ordre social de subordinació de les dones respecte dels homes, la violència contra les persones LGTBI s'utilitza per mantenir les fronteres entre el que és masculí i el que és femení, i afegiríem la subordinació del fet LGTBI davant l'heterocisnormativitat. Ambdues violències formen part d'un sistema que reforça les relacions estructurals de gènere normatiu.

Com teoritzava Coll-Planas (2013) el sexisme obliga en funció del nostre sexe: ens atribueix un gènere, uns rols i pressuposa que hem de ser complementaris pel que fa a l'orientació sexual. La LGTBIfòbia afecta a totes les persones i funciona pressionant per limitar la pluralitat de sexualitats que podem viure i les expressions de gènere que podem performar. En entendre el gènere com a construcció social, s'han qüestionat les masculinitats i les feminitats apreses per a reconstruir-les, així com el binomi suposadament natural entre els sexes i els gèneres.

Es pot considerar, doncs, un pla d'acció contra la LGTBIfòbia des d'un marc de gènere i des d'una perspectiva feminista que entengui que totes les violències estan relacionades. Les polítiques d'igualtat des d'aquesta perspectiva es complementen i enriqueixen tot i els grans reptes que plantegen per tal que no es perdi de vista la discriminació que s'exerceix contra les dones pel simple fet de ser dones.

⁴ Aquest apartat es basa en el marc conceptual i teòric desenvolupat pel Pla LGTBI de l'Ajuntament de Vitoria-Gasteiz citat en nota 2.

Figura 1: SISTEMA SEXE-GÈNERE
 (tres dimensions: sexe, gènere i desig)

Font: Plan LGTBI Vitoria-Gasteiz

4. MARC LEGAL

L'octubre de 2014, el Parlament de Catalunya va aprovar la *Llei per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals per a eradicar l'homofòbia, la lesbofòbia, la bifòbia i la transfòbia*. Aquesta Llei pionera ha obligat les administracions públiques catalanes a implementar mesures efectives contra la discriminació de les persones LGBTI.

Aquesta Llei dona un nou impuls a la implementació de mesures efectives contra la discriminació del col·lectiu i, tal i com estableix en Preàmbul, l'objectiu de la Llei és “desenvolupar i garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals (LGBTI) i evitar-los situacions de discriminació i violència, per a assegurar que a Catalunya es pugui viure la diversitat sexual i afectiva en plena llibertat”.

La Llei exposa la creació d'un servei d'atenció integral, un òrgan consultiu permanent i un òrgan rector i coordinador de les polítiques LGTBI. Així mateix, estableix diverses mesures per aplicar des de les escoles, les universitats, les entitats de la cultura, el lleure i l'esport, els mitjans de comunicació, la salut, l'acció social, l'ordre públic i de privació de llibertat, mercat de treball, famílies LGTB i homes i dones del col·lectiu LGTB per aplicar una discriminació positiva en favor del col·lectiu LGTB amb un sistema de sancions i uns determinats reglaments. Alguns d'aquestes mesures recollides s'han de desenvolupar des de l'àmbit local, per la qual cosa el Pla permet desplegar part de les accions recollides en aquest text legal.

L'article 3.2. obliga la Generalitat i els ens locals a promoure les condicions per fer-la plenament efectiva en els seus àmbits competencials. L'article 6 obliga a assegurar la cooperació interadministrativa, com a principi orientador.

L'Estatut d'Autonomia estableix el principi ampli de família que inclou les famílies constituïdes per persones LGBTI en l'article 40.2. D'altra banda, l'article 40.8 estableix que «els poders públics» han de promoure la igualtat de totes les persones amb independència de l'origen, la nacionalitat, el sexe, la raça, la religió, la condició social o l'orientació sexual, i també han de promoure l'eradicació del racisme, de l'antisemitisme, de la xenofòbia, de l'homofòbia i de qualsevol altra expressió que atempti contra la igualtat i la dignitat de les persones.

La Llei 3/2005, de 8 d'abril, de modificació de la Llei 9/1998, del Codi de Família, de la Llei 10/1998, d'unions estables de parella, i de la Llei 40/1991, del Codi de Successions per causa de mort en el Dret Civil de Catalunya, en matèria d'adopció i tutela estableix el dret a l'adopció per part de persones homosexuals.

En relació al marc normatiu de caràcter estatal, les principals iniciatives legislatives aprovades que afecten les persones LGTBI són les que es relacionen a continuació:

- Llei 13/2005, d'1 de juliol, que permet el matrimoni entre persones del mateix sexe.
- Llei 14/2006, de 26 de maig, que va regular els drets de les dones lesbianes en matèria de reproducció humana assistida.
- Llei 3/2007, de 15 de març, reguladora de la rectificació registral de la menció relativa al sexe per a persones transsexuals
- Llei 62/2003, de 30 de desembre, que regula la igualtat de tracte i la no-discriminació laboral per raó d'orientació sexual
- Llei Orgànica 10/1995 que incorpora al Codi Penal l'agreujament de responsabilitat criminal en delictes motivats per l'orientació sexual de la víctima.

En l'àmbit europeu, cal esmentar les resolucions del Parlament Europeu del 8 de febrer de 1994, 18 de gener de 2006 i 24 de maig de 2012 relatives a la igualtat de drets de lesbianes i gais i la lluita contra la discriminació i l'homofòbia; la Directiva 2000/78/CE relativa a l'establiment d'un marc general per la igualtat

de tracte al lloc de treball i en l'ocupació i la Carta dels Drets fonamental de la Unió Europea que estableix coma dret primari de la Unió la prohibició de discriminació per orientació sexual.

Pel que fa a l'àmbit internacional, cal fer esment a la primera resolució aprovada per les Nacions Unides el 1994 mitjançant el Pacte Internacional de Drets polítics i Civils que considera les lleis contràries a la homosexualitat com a violació dels drets humans. Aquesta institució va promoure l'any 2006 una campanya mundial contra la criminalització de les relacions entre persones del mateix sexe i el 16 de desembre de 2008, va signar la Declaració sobre Orientació Sexual i Identitat de Gènere a la qual s'hi van adherir 96 dels 193 estats membres

5. METODOLOGIA

La metodologia de treball que ha sustentat l'elaboració d'aquest Pla LGTBI ha permès obtenir una diagnosi general de la situació del col·lectiu LGTBI a la comarca així com treballar les propostes d'actuació del Pla en diversos espais i a partir bàsicament de les fonts d'informació següents.

En primer lloc, cal fer esment del treball previ elaborat per la Comissió LGTBI de l'Alt Empordà, integrada per professionals multidisciplinars de diferents serveis propis del Consell Comarcal: els serveis socials bàsics, el Servei d'Informació i Atenció a les Dones, la secció d'atenció a la Dependència, l'Equip d'Atenció a la Infància i l'Adolescència; l'àrea de Joventut, i professionals d'altres serveis com els d'ensenyament, la salut, la xarxa de salut mental infantil i juvenil, els serveis penitenciaris, el Servei d'Informació i Atenció a les Dones de l'Ajuntament de Figueres, tècnics/ques locals, Mossos d'Esquadra, entitats i tècnics del propi SAI Alt Empordà juntament amb la tècnica de suport jurídic del SAI de l'Alt Empordà, el tècnic SAI de l'Ajuntament de Figueres i SOC Trans.

En segon lloc, un interès prioritari de l'equip SAI Alt Empordà ha estat la possibilitat de comptar amb un diagnòstic acurat de la realitat dels joves LGTBI de la comarca, centrat en conèixer com viuen els joves dels entorns rurals i dels pobles petits la seva quotidianitat, les seves experiències i necessitats i les possibles discriminacions. Amb aquesta finalitat es va encarregar al Grup de Recerca de Ciències Socials Aplicades de la Universitat de Girona una recerca per aprofundir en el diagnòstic d'aquesta realitat. L'informe final, elaborat a partir de fonts primàries -entrevistes amb perfils de joves diversos i informants clau- és una aproximació qualitativa als joves LGTBI de la comarca i preveu propostes d'actuació que s'han incorporat a les prioritats d'aquest Pla.

En tercer lloc, per dimensionar la realitat LGTBI a la comarca s'han consultat diverses fonts secundàries que faciliten informació relativa a les atencions gestionades pel SAI Alt Empordà i als delictes d'oci i discriminació enregistrats a les comarques gironines. En concret, s'han extret dades de les Memòries de l'àrea de Benestar del Consell Comarcal de l'Alt Empordà 2019 i 2020; de l'Idescat i d'estadístiques dels Mossos d'Esquadra.

En quart lloc, per tal d'elaborar adequadament aquest procés de treball s'ha utilitzat com a referència bàsica la Guia per a l'elaboració de Plans LGTBI de la Diputació de Barcelona i la Guia per a l'elaboració de Plans d'Igualtat LGTB a ens locals elaborada per l'Àrea d'Igualtat de Tracte i no discriminació de persones LGTBI de la Generalitat de Catalunya⁵.

Finalment, per a l'elaboració del marc conceptual i teòric bàsic s'ha fet una lectura exhaustiva de les publicacions més rellevants de Coll-Planas (2010; 2011; 2012; 2013); Missé (2013) i Platero (2008), així com s'han consultat els Plans locals LGTBI d'altres municipis (Vic i Vitoria-Gasteiz).

5 L'Àrea per a la Igualtat de Tracte i no discriminació de les persones LGTBI pertany a la Direcció General d'Igualtat del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies de la Generalitat de Catalunya.

6. DIAGNOSI

La diagnosi del col·lectiu LGTBI a la comarca permet aprofundir en el coneixement de les realitats de les persones LGTBI a l'Alt Empordà. Interessa conèixer millor les situacions de discriminació que pateixen, les problemàtiques específiques i les necessitats que manifesten, el teixit associatiu i els espais de trobada i les situacions de risc d'exclusió en àmbits concrets, entre d'altres. Amb aquests objectius aquesta recerca vol aproximar-se a la vida quotidiana de les persones LGTBI, a conèixer els casos de LGTBIfòbia, a identificar els agents més rellevants de la xarxa de treball i a promoure espais de treball inclusius que permetin orientar les accions d'aquest Pla d'actuació per a l'Alt Empordà.

Com a tota diagnosi aquesta fase del treball s'ha orientat a detectar necessitats, punts forts i punts febles dels recursos i serveis existents així com a detectar futures línies d'actuació. Aquesta anàlisi, portada a terme per primera vegada a la comarca, permet contextualitzar la informació i ofereix una visió més concreta de la realitat LGTBI a l'Alt Empordà.

L'Alt Empordà és una comarca que té 68 municipis i que presenta una diversitat social i geogràfica rellevant, així com dinàmiques territorials i de mobilitat que s'expliquen pel context global i urbà del país, que s'expressen i es concreten en un territori configurat per una xarxa de ciutats de dimensió mitjana i municipis petits que presenten una forta diversitat.

L'Alt Empordà ha experimentat des de l'any 1975 un creixement positiu de població, especialment significatiu en el període 2001-2011, i que s'ha concentrat principalment en els municipis del litoral i l'àrea urbana de Figueres. L'any 2020 resideixen a la comarca 142.624 persones, amb una distribució per sexes equitativa⁶. Els municipis de Figueres, Roses, Castelló d'Empúries i l'Escala concentren el 61% de població total. No obstant, cal destacar que un 25% de la població resideix en municipis de menys de 2.000 habitants, evidenciant el caràcter rural d'una part de la comarca.

L'evolució de l'estructura d'edats de la població de la comarca evidencia els darrers anys un creixement progressiu de les franges d'edat més envellides i per contra una disminució de la població més jove. L'arribada de població estrangera en el període 2001-2010 ha ajudat a rejuenir la distribució per edats de la comarca però des de l'any 2008 els principals indicadors d'envelliment han crescut. L'any 2020 la taxa d'envelliment era del 18,5% un 2% per damunt de la de 2010, i la de sobreenvelliment del 3,0% un 0,6% superior a la de 2010, sent especialment altes en els municipis rurals de la vessant sud de l'Albera i les Salines i la plana empordanesa.

Pel que fa a les dades estadístiques de la població jove de la comarca, observem com un 5,4% de la població (7.701 persones) és adolescent i té entre 13-17 anys. Un 12,6% de la població (18.038 persones) tenen entre 18 i 29 anys, en tots dos grups de població la distribució entre sexes és equitativa. La població entre 18 i 35 anys representa el 20% del total (28.580 persones).

Pel que fa a la població escolaritzada i en relació a les situacions dels adolescents LGTBI no disposem de dades quantitatives i/o qualitatives sobre la situació dels adolescents LGTBI a la comarca.

En relació a la població jove atesa pel SAI Alt Empordà per consultes o tràmits concrets es detecten dos motius principals d'atenció. En primer lloc, l'acceptació de la pròpia orientació sexual i de la vivència LGTBI i, en segon lloc, l'acompanyament i suport a l'entorn més proper (famílies i amics) de les persones LGTBI.

Finalment, en relació a les dades relacionades amb els delictes d'odi i de discriminació cal dir que la seva disponibilitat és accessible en relació al conjunt de Catalunya i a la regió policial de Girona. Malauradament,

6 Font: Idescat, 2019

les fonts consultades no disposen de dades a nivell comarcal. Com assenyala Langarita et al (2019), aquest tipus de dades mostren com les violències i discriminacions derivades de l'orientació sexual i la identitat de gènere són significatives i si al seu anàlisi s'hi afegeixen altres discriminacions quotidianes que es poden produir en els entorns familiars, d'amics o de violència simbòlica, que no es denuncien, la realitat és molt més complexa.

En el cas de les dades a nivell de Catalunya, la informació disponible és de l'any 2020 i hi ha 551 denúncies enregistrades que representen una disminució del 15% respecte l'any anterior. D'aquestes denúncies, el 38% han estat per LGTBIfòbia; un 36% per origen, raça o nacionalitat; un 19% per l'orientació política; un 3% per religió i un 2% per sexisme.

En el cas de la regió policial de Girona, les dades disponibles són de l'any 2017, any en què es van registrar 48 delictes, 35 més que l'any anterior. En aquest cas, destaca el fet que el 27% eren per casos de LGTBIfòbia i un 54% per origen, raça o nacionalitat.

Les dades més recents enregistrades per l'Observatori contra l'Homofòbia són de l'any 2019 i mostren com el total d'incidències per LGTBI-fòbia registrades per l'entitat ha estat de 161, un 44% més respecte les enregistrades l'any 2018. La majoria d'aquestes incidències pertanyen a la ciutat de Barcelona en l'àmbit de l'oci nocturn i el transport públic.

6.1. Diagnosi qualitativa

La recerca qualitativa que nodreix aquesta diagnosi parteix de dues fonts d'informació principals. En primer lloc de la recerca portada a terme pel Grup de Recerca de Ciències Socials Aplicades de la Universitat de Girona ha permès conèixer millor la situació dels joves LGTBI de la comarca sobretot en l'entorn rural i de municipis petits. La metodologia utilitzada ha estat qualitativa i s'ha portat a terme un treball de camp basat en 20 entrevistes en profunditat (10 joves LGTBI i 10 representants d'organitzacions socials i professionals de la intervenció social i sanitària) realitzades entre els mesos de març i novembre de 2018⁷.

En segon lloc, dels processos de dinamització portats a terme en el marc de la Comissió LGTBI en la qual han participat 23 professionals ha permès compartir un diagnòstic sobre la situació de les persones LGTBI a la comarca i sobre la situació dels serveis i professionals que treballen a prop d'aquestes persones.

Pel que fa a la diagnosi dels joves de la comarca (Langarita et al, 2019), els relats construïts a l'entorn de la vivència LGTBI en els entorns rurals han generat un imaginari que associa les persones LGTBI dels entorns rurals i de les ciutats petites amb la solitud i la manca d'oportunitats socials i sexuals. Per contrastar aquest i d'altres relats i conèixer millor aquesta realitat, la recerca qualitativa s'ha centrat en aprofundir en quatre eixos d'anàlisi:

- 1) Les polítiques públiques i les intervencions (que inclou el coneixement, percepcions i discursos dels participants sobre les polítiques públiques, les formes d'intervenció i el marc normatiu).
- 2) Les pràctiques d'intervenció, estratègies i serveis, centrant l'anàlisi en com es fan visibles les violències envers les persones LGTBI, l'atenció a les persones LGTBI, la formació dels professionals i l'avaluació.
- 3) L'atenció a les relacions socials i la LGTBIfòbia interioritzada per tal de conèixer les relacions familiars, amicals i amb els professionals de les persones LGTBI.

⁷ En el cas de les entrevistes a joves LGTBI s'ha tractat de diversificar el lloc de residència, l'edat, el gènere sentit i l'orientació sexual. En el cas dels professionals, la selecció s'ha dut a terme en funció de l'àmbit de treball, la disciplina professional i el territori d'intervenció.

- 4) L'accent en l'espai públic i l'espai virtual per esbrinar les possibles diferències entre els municipis de l'Alt Empordà així com fortaleeses i limitacions de la vida rural LGTBI a la comarca.

La detecció de necessitats i punts forts i febles en aquests quatre eixos d'anàlisi es sintetitzen en les figures següents.

Figura 2: Diagnosi de les polítiques públiques/intervencions LGTBI a la comarca

Transmissió de les directrius polítiques

- Necessitat de definir directrius, prioritats i espais d'intervenció a escala comarcal per garantir l'èxit de les actuacions.
- Desconeixement per part d'alguns professionals de les iniciatives polítiques, recursos per a persones LGTBI i responsabilitat legal envers la diversitat sexual i de gènere en el seu àmbit de treball.
- Desconeixement generalitzat entre els joves de les accions polítiques, drets i recursos. Manca de significació d'aquestes iniciatives per a la seva vida quotidiana. En alguns casos donen poca rellevància a les lleis i accions antidiscriminatòries.
- Les persones LGTBI i professionals amb més consciència social envers la diversitat sexual i de gènere estan més informades sobre les polítiques, línies d'acció, recursos, drets i obligacions.

Construcció de política pública LGTBI des de la realitat local

- Necessitat de deixar espai per produir polítiques LGTBI des del món local, des dels marcs de referència de la comarca d'acord amb la realitat del territori.
- Importància de donar un missatge coherent, a nivell institucional, i un missatge i acció coherent dels treballadors públics d'acord amb la institució.
- Cal recollir les bones pràctiques, documentar-les i estendre-les al conjunt de la institució.

El rol de les entitats

- En el moment de la recerca existia a la comarca una única entitat LGTBI, Violeta, que té una militància escassa i que en aquests moments s'ha dissolt.
- El diàleg amb les entitats pot contribuir a difondre els serveis del Consell Comarcal i a professionalitzar l'atenció a través del SAI.
- Cap dels joves entrevistats se sent especialment vinculat amb la lluita per la defensa del dret de les persones LGTBI o feminista. Tampoc tenen xarxa LGTBI a la comarca i en el cas de les persones trans, hi ha un rebuig fort als espais de militància.
- Les referències als joves i al sistema educatiu com a principal espai per a la consolidació de polítiques antidiscriminatòries és recurrent.
- El sistema educatiu és fonamental per a combatre la discriminació i construir nous relats sobre la diversitat sexual i de gènere, però no l'únic. Cal també tenir en compte altres espais com les relacions familiars, l'entorn sanitari, la seguretat i l'espai públic, el sistema laboral, entre d'altres.

Polítiques antidiscriminatòries

- Els professionals no coneixen situacions concretes de discriminació.
- Calen mesures per abordar aquestes violències des de les competències assignades a cada organisme.

Figura 3: Diagnosi de les pràctiques professionals, estratègies d'intervenció i serveis a la comarca

Estereotips sobre el subjecte

- Bona part dels professionals no estan familiaritzats amb la realitat LGTBI i no compten amb referències actualitzades sobre diversitat sexual i gènere.
- Reproducció d'estereotips entorn del subjecte LGTBI i entorn dels col·lectius homòfobs i es fan atribucions culturals o nacionals.

De la motivació a l'acció

- Necessitat de avaluar les polítiques LGTBI en un moment en què es comencen a desplegar.
- Necessitat de conèixer les pràctiques quotidianes dels professionals.
- Disposició dels professionals a millorar la seva pràctica i atendre les persones LGTBI d'acord amb les necessitats i demandes.
- Detecció de dèficits en coneixement sobre diversitat sexual i de gènere, així com coneixement específic associat al seu àmbit d'intervenció.

Coordinació professional i amb entitats

- Necessitat de configurar una bona xarxa de coordinació que incorpori les entitats per millorar l'atenció, evitar revictimitzacions, respectar el dret de les persones i optimitzar els recursos.

Violència institucional

- Importància de visibilitzar les violències que es poden manifestar de forma diferent: violències cap als usuaris físiques, verbals o psicològiques motivades per l'orientació sexual o identitat de gènere de la persona usuària. Violències que també es poden produir envers professionals LGTBI.

Figura 4: Diagnosi de les relacions socials i familiars a la comarca

Entorn familiar

- Les relacions amb l'entorn familiar i les relacions d'amistat acostumen a ser les més significatives per als joves LGTBI. Es detecten en l'entorn familiar, relacions positives i d'acceptació i relacions en què la qüestió no es tracta.

- La qüestió de la sexualitat està poc treballada en els entorns familiars. Les famílies informades ofereixen un millor suport als seus fills i filles.

Relacions entre iguals

- La relació amb els iguals és molt rellevant per als joves LGTBI. Hi ha formes de discriminació que no tenen a veure amb la violència física sinó amb sentiments i estructures socials.
- Entre els joves és freqüent el llenguatge despectiu envers les persones LGTBI. Important promoure un llenguatge respectuós amb la diversitat sexogenèrica.

Violències experimentades

- Els joves LGTBI entenen i experimenten la violència motivada per la seva orientació sexual i de gènere de manera diferent. No totes les persones esperen el mateix de la intervenció professional.
- Dificultat de reconèixer les situacions de violències viscudes i la relativització dels fets violents. Tot i que les violències es viuen com a excepcionals i aïllades són més quotidianes del que les persones identifiquen.
- Bona part de les violències i experiències de discriminació no es reporten a la policia.

Discriminacions en el col·lectiu LGTBI

- Es detecten discriminacions basades en qüestions racials. S'associa a les persones migrades major intolerància a la diversitat sexual i de gènere, reproduint-se lògiques homonacionalistes: l'ús de la diversitat sexual per reproduir discursos racistes i xenòfobs.
- Discriminacions envers els nois afeminats i la incoherència entre l'expressió corporal i el gènere.
- Es detecten relats discriminatoris basats en l'estereotip de promiscuïtat dels homes gais.

Homofòbia interioritzada

- Es detecten discursos de triomfalisme, negació o de condemna de la visibilitat d'altres persones LGTBI.
- La manca d'espais de seguretat per expressar els sentiments pot generar malestar en els joves.

Realitats, tòpics i experiències sobre la vida rural LGTBI

- Manca de consens sobre la vivència LGTBI dels joves a la comarca tant per part dels joves com dels professionals.
- No hi ha una relació clara entre ruralitat i homofòbia, ni entre ruralitat i conservadorisme social, sexual i moral.
- En espais de major proximitat social i coneixement mutu entre els habitants d'un territori hi ha més supervisió i control de l'alteritat.
- Es detecta com en alguns casos la vida LGTBI a la comarca està marcada per la solitud, sobretot si no es té parella

Figura 5: Diagnosi de l'espai públic i xarxes socials

Espai públic i xarxes socials

- Els discursos sobre l'espai públic per part dels joves són de proximitat i constaten com la diversitat sexual i de gènere és poc visible.
- La percepció de l'espai públic i la rellevància de la visibilitat és diferent entre professionals i persones LGTBI i també entre generacions.
- L'espai de les xarxes socials suposa per als joves una font de relacions, interaccions i accés a continguts innovadors sobre diversitat sexual i de gènere.
- Les xarxes socials permeten a alguns joves fer una sortida de l'armari en un espai que genera més seguretat.
- Els joves constaten com les xarxes socials són un espai de socialització LGTBI.
- La percepció del sexili com a opció possible es valora de forma diversa entre els joves i s'ha d'analitzar des de les narratives i contextos individuals. En tot cas, la majoria consideren que viure en ciutats més grans facilita l'anonimat i la vivència de més oportunitats.

Pel que fa a la diagnosi compartida pels professionals que integren la Comissió LGTBI del Consell Comarcal de l'Alt Empordà, les necessitats detectades per aquest grup han estat les següents:

1. Manca d'entitats LGTBI a la comarca.
2. Poca presència del col·lectiu LGTBI a les taules, processos participatius i decisions.
3. Manca d'una xarxa d'agents LGTBI a la comarca i dificultat per implementar punts SAI als municipis.
4. La documentació administrativa de les administracions públiques no inclou la perspectiva de gènere.
5. Programació cultural a la comarca amb continguts LGTBI inexistent
6. Necessitat de promoure espais de trobada/formació per a famílies.
7. Oferta formativa centralitzada (Barcelona i Girona).
8. Necessitat d'oferir un pla de formació per reforçar el coneixement sobre el marc teòric LGTBI i com desplegar un acompanyament mçes conscient i curós.
9. Necessitat d'oferir formacions aterrades a les necessitats dels diferents serveis i professionals que atenen persones LGTBI (Salut, Mossos d'Esquadra, serveis penitenciaris, entre d'altres).
10. Manca de treball col·laboratiu i interadministratiu en temàtiques relacionades amb el gènere i LGTBI.
11. Desconeixement per part dels professionals i de la ciutadania en general sobre on adreçar-se en casos de discriminació LGTBI.
12. Biaix racista i doble discriminació envers la població d'origen estranger LGTBI.
13. Poc coneixement per part dels professionals de diferents serveis dels drets i funcions del SAI-Alt Empordà.
14. Poc coneixement del Protocol i legislació existent en el marc de les polítiques LGTBI

Els resultats dels processos de treball que s'han descrit en aquest apartat han facilitat un diagnòstic de la comarca que permet apuntar en el proper capítol, els eixos estratègics a treballar, els objectius i les actuacions concretes.

Com a síntesi de la informació i coneixement generat en aquest procés diagnòstic s'ha obert un procés de reflexió de l'equip SAI Alt Empordà orientat a identificar els perfils LGTBI amb risc de vulnerabilitat a la comarca. En tots ells conflueixen diferents sistemes estructurals de desigualtat i discriminació en les persones, el que fa que es trobin en una situació de vulnerabilitat o d'exclusió social. En aquesta direcció s'han detectat els perfils següents:

1. Joves LGTBI en municipis rurals

2. Persones intersexuals
3. Persones LGBTI procedents de diversos entorns culturals (persones migrants)
4. Persones LGBTI migrants en comunitats culturals o religioses que penalitzen la diversitat sexual i de gènere
5. Persones grans LGBTI o en situació de dependència
6. Persones trans
7. Persones bisexuals

7. PLA D'ACCIÓ 2021-2025

El Pla d'acció s'estructura a partir de 3 eixos generals de caràcter estratègic.

1. Incorporar la perspectiva LGBTI en les diferents àrees de la política municipal
2. Combatre la discriminació per raó d'orientació sexual i identitat de gènere
3. Fomentar la visibilitat del col·lectiu LGTBI

En cadascun d'aquests eixos generals s'ha detectat diferents àmbits d'intervenció a partir dels quals s'han concretat els objectius i les actuacions que caldrà portar a terme en el període d'execució del Pla.

El Pla d'acció recull les diferents propostes que han emergit en el procés de diagnòstic i s'han ordenat en els àmbits d'acció proposats per la *Guia per a l'elaboració de plans locals LGTBI de la Diputació de Barcelona*.

El fet que les accions s'ordenin amb aquest criteri no vol dir que es proposi un plantejament sectorialitzat de les actuacions. Aquesta ordenació només s'explica des de la voluntat de fer més comprensible les línies d'acció a treballar en el Pla i cal que es llegeixin en clau transversal i per a tots els eixos estratègics definits pel Pla.

Taula 1: Àmbits d'actuació que contempla el Pla LGTBI Alt Empordà 2021-2025

ÀMBITS D'ACTUACIÓ	BREU DESCRIPCIÓ
1) Organització municipal i comunicació	Les polítiques LGBTI són un instrument bàsic per promoure la diversitat afectiva-sexual i de gènere en el conjunt de les polítiques locals. És important transversalitzar aquesta perspectiva a tots els àmbits de l'acció comarcal.
2) Visibilitat, participació i informació	Posar l'èmfasi en la visibilitat de la realitat LGTBI, la diversitat afectiva-sexual i de gènere en la comunicació corporativa i en els mitjans de comunicació locals. Rellevància d'incentivar l'associacionisme i incorporar les xarxes socials en línia com a espai d'intervenció.
3) LGTBIfòbia	<p>La discriminació per LGTBIfòbia és una de les problemàtiques més visibles i paradoxalment sobre la qual hi ha menys dades, tal i com s'ha evidenciat en la diagnosi. Les persones LGBTI viuen amb freqüència episodis de discriminació que la majoria de vegades no denuncien, ja sigui per evitar ser estigmatitzades o per por al seu entorn familiar a la normalització d'aquestes experiències o perquè pensen que la denúncia no servirà per a res. La majoria dels episodis de violència estan promoguts per homes, es donen principalment a l'espai públic i sovint als transports públics i l'insult o la mofa són la forma més freqüent de discriminació.</p> <p>Cal destacar, igualment, la discriminació que pateixen les dones lesbianes i bisexuals en forma de violència que comprèn l'assetjament i l'agressió sexual. La Llei 11/2014 estableix que les persones que treballen a les administracions públiques tenen el deure de la intervenció «si tenen coneixement d'una situació de risc o tenen una sospita fonamentada de discriminació o violència per raó d'orientació afectiva-sexual, identitat de gènere o expressió de gènere, tenen el deure de comunicar-ho als cossos i forces de seguretat i a l'òrgan competent».</p>
4) Diversitat cultural i religiosa	La intersecció entre les polítiques LGBTI i la diversitat cultural i religiosa és una qüestió que ha estat poc estudiada i que recentment comença a situar-se en l'agenda de les

	<p>polítiques LGBTI. És clau posar la forma en què s'aborda la realitat de les persones LGBTI de diversos orígens culturals. Les realitats culturals s'interpreten amb uns codis sovint etnocèntrics.</p> <p>Les persones d'altres orígens culturals, amb sexualitats o identitats de gènere no normatives es troben en una posició complexa. Pertanyen a una minoria, en el si d'una societat que mostra sovint actituds xenòfobes i, de l'altra, procedeixen de països on les relacions entre persones del mateix sexe o la transició de gènere poden estar poc acceptades o fins i tot perseguides. Aquestes tensions fan que moltes persones tinguin dificultats per acceptar-se i viure amb llibertat el seu desig o el seu gènere a causa de les contradiccions que els suposa.</p> <p>Una altra realitat són les persones LGBTI refugiades, una població que ha anat en augment a causa dels conflictes bèl·lics actuals. Davant d'aquesta realitat és rellevant reforçar el treball sobre les diversitats afectives-sexuals i de gènere amb comunitats d'orígens culturals diversos i promoure el diàleg interreligiós sobre les qüestions de diversitat afectiva-sexual i de gènere per afavorir les persones LGBTI creients siguin més acceptades i no hagin de viure en contradicció (Coll-Planas, 2011)</p>
5) Educació	<p>Els centres educatius, com a agents socialitzadors, tenen un paper clau en relació amb la transmissió dels valors sobre el gènere i la sexualitat. En els centres educatius la diversitat afectiva sexual i de gènere és sovint silenciada i quan s'aborda es tracta com una realitat anecdòtica i no com un valor que els centres educatius han de fomentar des de la llar d'infants. Es continua presentant la diversitat corporal des d'una lògica binària en la que només existeixen cossos de mascle i de femella, fet que invisibilitza completament la realitat de les persones intersexuals.</p> <p>El paper del professorat i del conjunt del personal dels centres educatius protagonitza la principal queixa de l'alumnat LGBTI (Coll-Planas, Bustamante i Missé, 2009). Aquests tipus d'assetjament es caracteritzen per ser força subtils i fins i tot invisibles, el que dificulta demanar ajuda a les famílies i al professorat. Cal que els centres educatius tinguin una posició ferma en relació amb la LGBTIfòbia i que dotin el seu professorat de recursos per fer-hi front, tenint en compte altres agents de la comunitat educativa: associacions d'educació en el lleure, associacions esportives i culturals.</p>
6) Mercat de treball	<p>En relació a les actuacions a promoure amb les persones LGTBI en el mercat de treball s'identifiquen 3 prioritats: 1) les dificultats d'accés al mercat de treball per a les dones trans; 2) la discriminació per LGBTIfòbia en el lloc de treball i 3) les condicions en què moltes dones trans i homes exerceixen el treball sexual.</p>
7) Cultura	<p>Una de les qüestions que més dificulta el ple reconeixement de la diversitat afectiva-sexual i de gènere és el desconeixement i els estereotips àmpliament estesos en la societat. És excepcional trobar referents positius als mitjans de comunicació locals, a les biblioteques, als cicles de cinema, a les exposicions, etc. L'oferta cultural local tradicionalment ha obviat aquestes realitats, reforçant la seva invisibilitat. És important incorporar la realitat LGTBI a escala local, en les festes majors de barris i municipis.</p>
8) Lleure i esport	<p>L'àmbit esportiu presenta diverses dificultats per a les persones LGBTI. Els esports encara estan associats a molts estereotips de gènere. Els espais de lleure continuen sent espais molt heterosexualitzats i amb poca presència de joves obertament LGBTI.</p>
9) Salut	<p>La salut és un àmbit clau en relació amb la diversitat afectiva-sexual i de gènere. És molt important conèixer els principals reptes en matèria de salut als quals s'enfronten les persones LGBTI per tenir una mirada global de la seva realitat. S'identifiquen dues prioritats: desconeixement i discriminació de les persones LGBTI en l'àmbit de l'atenció sanitària i les que tenen a veure amb necessitats específiques en salut que presenten grups específics LGBTI. És important abordar les actuacions tenint en compte l'especificitat de cada grup de persones que integren el col·lectiu: persones intersexuals o amb diversitats en el seu desenvolupament sexual (DDS); persones trans; dones lesbianes</p>

	i bisexuals; homes gais i bisexuals.
10) Acció social	<p>L'àmbit de l'acció social, que engloba les etapes de major vulnerabilitat del cicle vital (infància, adolescència, joventut i vellesa) així com les situacions d'exclusió i aïllament social, és també un sector on promoure la diversitat afectiva-sexual i de gènere.</p> <p>L'adolescència i la joventut són les èpoques en què moltes persones es plantegen «sortir de l'armari» i alhora és també el moment on es donen més casos d'assetjament escolar. L'acceptació familiar és també cabdal en aquesta etapa vital. Cal treballar la importància del suport familiar en aquests situacions i sensibilitzar mares i pares sobre les greus conseqüències emocionals que tenen les actituds de rebuig en la vida futura dels joves.</p> <p>Cal destacar també els problemes als quals s'enfronten les famílies de gais i lesbianes, per la discriminació que pateixen fills/es pel fet de tenir pares/mares LGBTI. També en aquest àmbit, cal tenir en compte el tema de la violència masclista en parelles del mateix sexe.</p> <p>En relació amb els o les menors LGTBI tutelats, és important vetllar perquè els centres residencials siguin espais segurs on poder viure la sexualitat i el gènere sense assetjaments.</p> <p>Les persones grans LGBTI són un grup social que guanya en visibilitat i els espais i centres residencials per a gent gran segueixen una lògica heterosexista.</p>

Taula 2: Objectius generals, àmbits d'actuació i accions del Pla LGBTI Alt Empordà 2021-2025

ÀMBIT ACTUACIÓ	OBJECTIUS	ACCIONS	TERMINI ⁸
EIX ESTRATÈGIC 1. INCORPORAR LA PERSPECTIVA LGTBI EN LES DIFERENTS ÀREES DEL CONSELL COMARCAL			
Organització comarcal i comunicació	1. Incorporar la perspectiva de gènere en la documentació administrativa adreçada a la ciutadania (incloure l'opció «altres») en formularis, enquestes.	1.1. Adequar els formularis i la documentació administrativa comarcal a la diversitat de models familiars i a la pluralitat d'identitats de gènere	CURT
		1.2. Introduir en els temaris d'oposició pública d'ocupació qüestions relacionades amb la diversitat sexual i de gènere	CURT
		1.3. Establir un criteri comú que permeti el canvi de nom de les persones trans en la documentació pròpia de l'ens comarcal independentment que s'hagi realitzat el canvi de nom legal	CURT
	2. Capacitar la plantilla comarcal en matèria LGBTI	2.1. realitzar formació i sensibilització per al personal comarcal (tècnic i polític) de les diferents àrees i serveis comarcals que fan atenció directa a les persones en matèria LGTBI	MIG
		2.2. Incorporar la diversitat sexual i de gènere en els processos de recollida d'informació (genograma, entrevistes).	CURT
	3. Incorporar la diversitat afectiva-sexual i de gènere als plans i programes clau	3.1. Incloure objectius relacionats amb la diversitat afectiva-sexual i de gènere en els plans estratègics d'Inclusió i d'Igualtat	CURT
		3.2. Incloure mesures contra l'assetjament per raó de LGTBIfòbia en el protocol per a casos d'assetjament comarcal	CURT

⁸ TERMINI: CURT: 6 mesos-1 any; MIG: 1-2 anys; LLARG: Més de 2 anys

	del Consell Comarcal	3.3. Inserir la temàtica LGBTI en els òrgans de participació de gènere/d'igualtat	CURT
		3.4. Promoure l'adhesió dels ajuntaments de l'Alt Empordà al Pla LGTBI comarcal	MIG
		3.5. Articular una xarxa d'agents LGBTI a la comarca i crear les antenes SAI municipals	MIG
		3.6. Establir mecanismes de registre d'intervencions i de bones pràctiques professionals perquè puguin ser compartides per tots els professionals del CCAE.	LLARG
		3.7. Establir mecanismes d'avaluació de les polítiques LGBTI per valorar el seu impacte i les noves tendències.	LLARG
EIX ESTRATÈGIC 2. COMBATRE LA DISCRIMINACIÓ PER RAÓ D'ORIENTACIÓ SEXUAL I IDENTITAT DE GÈNERE			
Combatre la LGBTIfòbia	4. Dur a terme actes de visibilitat i reconeixement de la diversitat afectiva-sexual i de gènere a l'espai públic	4.1. Commemorar els dies internacionals de referència per a les persones LGBTI mitjançant actes, hissades de banderes, declaracions institucionals o activitats públiques, utilitzant les xarxes socials	CURT
	5. Combatre l'LGBTIfòbia en l'espai públic	5.1. Realitzar campanyes en l'espai públic per prevenir les actituds discriminatòries cap a les persones LGBTI	LLARG
Diversitat cultural i religiosa	6. Incorporar la perspectiva de la diversitat afectiva-sexual i de gènere en les polítiques de diversitat	6.1. Oferir formació als professionals que treballen les qüestions de migració, interculturalitat i en els serveis d'atenció i acollida a persones LGBTI procedents de diferents països i/o demandants d'asil o o refugi	CURT
	7. Dur a terme accions de sensibilització sobre les qüestions LGBTI des d'una perspectiva intercultural	7.1. Oferir recursos sobre diversitat afectiva-sexual i de gènere a les persones d'origen estranger	LLARG
		7.2. Programar una formació als professionals que treballen en qüestions de diversitat afectiva-sexual i de gènere sobre migració i interculturalitat (perspectiva interseccional)	LLARG
Educació	8. Promoure el respecte a la diversitat afectiva-sexual i de gènere a les famílies	8.1. Crear espais de trobada per a famílies	MIG
		8.2. Organitzar xerrades i formar les famílies com a agents de suport LGTBI (treball en xarxa amb AMPAS i Moviment de Renovació Pedagògica)	LLARG
Mercat de treball	9. Garantir la igualtat d'oportunitats en l'accés al mercat de treball	9.1. Detectar i diagnosticar la situació d'atur de la població LGTBI a la comarca	LLARG
Salut	10. Establir un treball cooperatiu en matèria LGTBI entre els agents de la comarca que atenen persones d'aquest col·lectiu	10.1. Crear un espai de treball que permeti compartir situacions d'alta complexitat	LLARG
Acció Social	11. Donar suport a les famílies amb fills i filles	11.1. Crear espais de trobada per a les famílies amb fills i filles LGTBI	MIG

	LGBTI i promoure el reconeixement dels models familiars no heterosexuales		
	12. Incloure la perspectiva sobre diversitat afectiva-sexual i de gènere en les polítiques i els serveis per a gent gran	12.1. Realitzar activitats sobre les realitats de les persones LGTBI en els casals, centres de dia i residències de gent gran	MIG
	13. Dotar d'eines per abordar la diversitat afectiva-sexual i de gènere als professionals de serveis socials	13.1. Oferir formació específica per a aquests professionals	CURT
	14. Dotar d'eines i recursos als serveis d'informació juvenil	14.1. Oferir a l'àrea de Joventut del Consell Comarcal un espai per a joves LGTBI amb informació i recursos sobre diversitat afectiva-sexual i de gènere en els serveis d'informació juvenil	CURT
		14.2. Promoure campanyes de sensibilització adreçades a joves i crear Punts LGTBI en consonància amb els Punts Lila ja existents al territori.	CURT
EIX ESTRATÈGIC 3. FOMENTAR LA VISIBILITAT DEL COL·LECTIU LGTBI			
Visibilitat, participació i informació	15. Donar a conèixer i major visibilitat al SAI-Alt Empordà	15. 1. Promoure una campanya de difusió del SAI per donar a conèixer aquest servei a la ciutadania	MIG
	16. Incentivar l'associacionisme LGTBI	16.1. Facilitar la creació d'una entitat / grup LGTBI al territori i oferir suport a les entitats locals	CURT
	17. Incorporar l'ús de les xarxes socials per reforçar la visibilitat del SAI-Alt Empordà	17.1. Crear un espai SAI Alt Empordà al web d'Inclusió que faciliti informació del servei, recursos, oferta formativa i agenda d'activitats LGTBI	CURT
		17.2. Crear un Mapa de Recursos <i>online</i> en gènere i LGTBI comarcal vinculat a la pàgina SAI -Alt Empordà	CURT
		17.3. Crear un compte d'Instagram del SAI-Alt Empordà	CURT
18. Donar visibilitat a les persones LGTBI	18.1. Commemorar les jornades anuals de commemoració i de defensa de drets LGTBI i organitzar-les de manera participada.	CURT	
Cultura	19. Difondre referents LGBTI i/o representacions sobre la diversitat afectiva-sexual i de gènere en l'oferta cultural de la comarca	19.1. Elaborar una programació cultural anual que introdueixi la perspectiva LGTBI treballada en xarxa amb els agents culturals, que visibilitzi les realitats de les persones LGTBI i combatin els estereotips.	MIG
		19.2. Organitzar projeccions de cinema i cinefòrums sobre diversitat afectiva-sexual i de gènere	MIG
		19.3. Organitzar exposicions sobre diversitat afectiva-sexual i de gènere	MIG
Lleure i esport	20. Incorporar la perspectiva de la diversitat afectiva-sexual i de gènere en l'àmbit del lleure	20.1. Formar el personal tècnic de joventut i esports en diversitat afectiva-sexual i de gènere	MIG
		20.2. Realitzar formacions específiques per a monitors i monitores sobre temàtica LGTBI	MIG

8. SEGUIMENT I AVALUACIÓ DEL PLA

El seguiment del Pla LGTBI es portarà a terme mitjançant la Comissió de Seguiment que es crearà quan aquest Pla s'aprovi. Aquesta Comissió es reunirà dues vegades l'any en el decurs de la qual es compartirà la memòria de gestió anual i es farà un seguiment de les accions que estableix el Pla.

9. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Ajuntament de Vitoria-Gasteiz (2018). *Desirak Plazara. Diagnóstico sobre las realidades de la población LGTBI en Vitoria-Gasteiz*.

Àrea per a la Igualtat de Tracte i no discriminació de les persones LGTBI (2017). *Guia per a l'elaboració de Plans d'Igualtat LGTBI a ens locals*. Direcció General d'Igualtat, Departament de Treball, Afers Socials i Famílies de la Generalitat de Catalunya.

Butler, J. (2001). *El género en disputa. El feminismo y la subversión de la identidad*. Ed. Paidós, México.

Coll-Planas, G. (2010). *La voluntad y el deseo. La construcción social del género y la sexualidad: el caso de lesbianas, gais y trans*. Ed. Egales, Madrid.

Coll-Planas, G. (2011). *Contra l'homofòbia: polítiques locals d'igualtat per raó d'orientació sexual i d'identitat de gènere: llibre blanc europeu*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, Direcció de Drets Civils.

Coll-Planas, G. (2012). "El circo de los horrores. Una mirada interseccional a las realidades de lesbianas, gais, intersex y trans", en *Intersecciones: cuerpos y sexualidades en la encrucijada*, Platero, R. (Lucas), Ed. Bellaterra, Barcelona.

Coll-Planas, G. (2013) *Dibujando el género*, Edicions 96, Barcelona.

Coll-Planas, G; Bustamante, G; Misse, M. (2009). *Transitant per les fronteres del gènere. Estratègies, trajectòries i aportacions de joves trans, lesbianes i gais*. Barcelona: Secretaria de Joventut: Col·lecció Estudis, num. 25.

Coll-Planas, G; Cruells, M. (2013). «La puesta en práctica de la interseccionalidad política: el caso de las políticas LGTB en Cataluña». *Revista Española de Ciencia Política* nº 31: 153-172.

Diputació de Barcelona (2017). *Guia per a l'elaboració de plans locals LGTBI*. Sèrie Benestar i Ciutadania, nº7. Autoria: Oficina de les Dones i LGTBI, Fundació Surt i Universitat de Vic-Universitat Central de Catalunya.

Guia de l'Associació de Pares i Mares de Gais i Lesbianes (2008). Associació de Pares i Mares de Gais i Lesbianes.

Langarita, J. (coord), Espinosa, S. i Albertín, P. (2019). *Diagnosi de la situació dels joves LGTBI a la comarca de l'Alt Empordà*. Grup de Recerca de Ciències Socials Aplicades de la Universitat de Girona.

Langarita, J. ; Albertín, P.; Dorado, A. i Sadurní, N. (2018). *Diversitat sexual i de gènere a Girona. Una aproximació a la situació de les persones LGTB a la ciutat*. Girona: Universitat de Girona.

Llei 11/2014, de 10 d'octubre, per garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals per eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia.

Martín, G.J. (xxx). *Intersexualidad: ¿qué? (...y qué no)*. Associació de pares i mares de Gais, Lesbianes, Bisexuals i Transsexuals.

Missé, M. (2013). *Transexualidades otras miradas posibles*. Ed. Egales, Madrid.

Platero, Raquel (Lucas) (Coord.) (2008). *Lesbianas, discursos y representaciones*. Ed. Melusina, Madrid.

Platero, Raquel (Lucas) (2012). *Intersecciones: cuerpos y sexualidades en la encrucijada*. Ed. Bellaterra, Barcelona.

Platero, Raquel (Lucas) (2014). *Trans*exualidades. Acompañamiento, factores de salud y recursos educativos*. Ed. Bellaterra, Barcelona.

STEILAS. LGTBIQ TALDEA (2015). *Guia per treballar la diversitat afectiva, sexual i de gènere*. Intersindical Alternativa de Catalunya.

UGT (sense data). *Guia per a la prevenció de l'homofòbia, la lesbofòbia i la transfòbia al lloc de treball*.

WEBGRAFIA

Associació de pares i mares de Gais, Lesbianes, Bisexuals i Transsexuals. <http://www.ampgil.org/ca/>

Centre LGTBI de Barcelona: <https://ajuntament.barcelona.cat/lgtbi/ca/serveis/centre-lgtbi-de-barcelona>

Observatori contra l'Homofòbia: <https://och.cat/actualitat/>

Fundació Surt: <https://www.surt.org/>

ANNEX 1: GLOSSARI DE TERMES MARC CONCEPTUAL I TEÒRIC LGTBI

Presentem a continuació un glossari amb la voluntat de clarificar els conceptes clau sobre els que s'articula aquest Pla i utilitzar així un mapa de conceptes comú i entenedor, que en faciliti la seva lectura. Mitjançant la definició d'alguns d'aquests conceptes es fa la definició d'altres, ja sigui perquè s'hi engloben o perquè se'ls fa referència.

Androcentrisme: Conjunt de valors dominants en la societat basats en una percepció centrada en normes masculines que se situen en el centre hegemònic de la vida social. Des d'aquesta perspectiva s'invisibilitza la visió de les dones, s'infravaloren o neguen les seves aportacions així com la seva experiència.

Assignació de gènere: És la classificació que, des del naixement i a partir de l'anatomia del nou-nat, s'efectua per part de la família i la societat, en que s'interpreten expectatives de contingut cultural sobre el comportament social apropiat o no d'aquesta persona

Cisnormativitat: ordenació de la realitat que ubica la cissexualitat com a fet normatiu.

Cissexual: Dit de la persona que se sent del gènere que li va ser atribuït en néixer segons les seves característiques biològiques.

Discriminació: Distincions, diferenciacions, restriccions, exclusions, preferències i/o pràctiques desiguals, arbitràries, injustes i no raonables que es donen en diferents àmbits -social, educatiu, econòmic, laboral, cultural, entre d'altres- fonamentades en la diferència de sexe, d'origen o raça, orientació sexual, religió, llengua, cultura , entre d'altres.

Estereotip de gènere: Conjunt de clixés, concepcions, opinions o imatges convencionals, simplificades i uniformitzadores que adjudiquen característiques, competències, comportaments a les dones i als homes.

Expressió de gènere: construcció social que regula les formes de pensar, sentir i actuar que es consideren prototípiques per a homes i dones. Hi haurà per tant expressions de gènere **masculines**, **femenines** i també **andrògines**, que són aquelles que incorporen trets tant masculins com femenins.

Gai: home que es sent atret per d'altres homes.

Gènere: Construcció social i cultural basada en les diferències biològiques entre els sexes que assigna diferents rols socials, actituds i aptituds diferenciades entre homes i dones en funció del seu sexe biològic. A partir d'aquestes diferències biològiques, el gènere configura les relacions socials i de poder entre homes i dones.

Heteronormativitat: ordenació de la realitat que ubica la heterosexualitat com a fet normatiu.

Homofòbia: Aversió a l'homosexualitat o als homosexuals.

Identitat de gènere: sentit de pertinença psicològica a un o altre sexe biològic que s'estableix al voltant dels tres anys (Kohlberg, 1966). Si aquesta identitat no coincideix amb el sexe biològic amb el que s'ha nascut, es parla de persones **transsexuals** o **trans**. Si coincideix, es parla de persones **cissexuals** o **cis**. Segons aquest concepte hi ha identitats de gènere **masculines**, **femenines** i també **persones no-binàries**, que no consideren que pertanyin ni a un ni a l'altre gènere.

Interseccionalitat: Perspectiva d'anàlisi i intervenció que té en compte com interactuen les distribucions desiguals de poder i o les normatives fonamentades en categoritzacions socio-culturals que s'han construït discursivament, institucionalment i/o estructuralment com ara el gènere, l'ètnia, la raça, la classe social, l'orientació sexual, l'edat o la generació, la desigualtat, la nacionalitat, produint diferents tipus de desigualtats socials.

Intersexual: Persona que ha desenvolupat de manera natural característiques físiques sexuals pròpies tant dels homes com de les dones.

Lesbiana: dona que es sent atreta per d'altres dones.

Lesbofòbia: Aversió al lesbianisme o a les lesbianes.

LGTBI: terme format per les sigles que referencien a persones Lesbianes, Gais, Transsexuals, Bisexuals i Intersexuals. Atès que és un terme que permet la designació d'un col·lectiu, és important incidir en la no homogeneïtzació del mateix i en comprendre la pluralitat d'identitats, realitats i problemàtiques de les diferents persones que l'integren, no tan sols referit a la globalitat de l'acrònim com a cadascun dels col·lectius particulars presents a les sigles.

LGTBIfòbia: por i/o odi cap a les persones LGBTI que es pot manifestar de diferents formes, tant per acció com per omisió i en diferents àmbits.

Orientació afectiva-sexual: atracció de tipus sexual i/o afectiva cap a persones del mateix sexe (**homosexualitat**), de sexe diferent al propi (**heterosexualitat**) i envers a ambdós sexes (**bisexualitat**).

Patriarcat: Organització sociocultural en la qual el domini de l'home estructura la totalitat de les relacions socials. Ideològicament, el patriarcat estableix com a natural la valoració desigual d'homes i dones i atorga superioritat als homes i inferioritat a les dones, en un context en què els valors associats a la masculinitat estan per damunt dels valors tradicionalment atribuïts a la feminitat. El patriarcat en tant que estructura social, atorga als homes i a la masculinitat poder i privilegis per damunt de les dones i la feminitat. És l'origen d'altre conceptes com ara el *masclisme*, la *LGTBIfòbia*, la *heteronormativitat*, la *cisnormativitat* o la *plumofòbia*.

Plumofòbia: por i/o odi cap a homes gais que tenen una expressió de gènere femenina. Aquesta es pot donar tan a fora com a dins del propi col·lectiu gai i resulta una forma especialment gràfica de veure els efectes i el poder del patriarcat, fins i tot en entorns LGBTI.

Rol de gènere: Comportament que en una societat concreta s'espera d'una persona per raó del seu sexe. Les persones poden assumir els rols de gènere i construir la seva psicologia, afectivitat i autoestima al voltant d'aquests rols.

Sexe biològic: és aquell conjunt de característiques bio-fisiològiques amb les que naixem, que fan que se'ns assigni un gènere. El sexe biològic no fa referència només als genitals externs sinó també als interns, els òrgans reproductors, les hormones i els cromosomes. Segons aquest concepte hi ha **homes**, **dones** i **persones intersexuals**, que són les que reuneixen característiques bio-fisiològiques d'ambdós sexes biològics.

Sexili: Procés de migració de persones LGBTI a una gran ciutat amb l'expectativa de poder desenvolupar la seva orientació sexual o identitat de gènere fora dels marcs socials de proximitat que viuen en els seus territoris d'origen.

Sexisme: Actituds i conducta jeràrquica i discriminatòria respecte d'una persona per motius del seu sexe o identitat sexual, basades en una sèrie de creences que legitimen l'hegemonia dels homes sobre les dones en diferents àmbits de la vida quotidiana (laboral, acadèmic, cultural) o a l'inrevés.

Sexisme en el llenguatge: Atribució de característiques no inherents a la llengua, a la seva estructura i al seu funcionament que responen a qüestions de transmissió cultural i que es concreten, generalment, en l'ús en el llenguatge del gènere masculí com a genèric, per referir-se tant a homes com a dones.

Transgènere: Persona que se sent del gènere contrari a aquell que li va ser atribuït en néixer segons les seves característiques biològiques o no s'identifica exactament ni amb un home ni amb una dona, tal com aquests gèneres han estat concebuts tradicionalment.

Transfòbia: Aversió i prejudici envers les persones transgènere.

Violència de gènere: Qualsevol tipus de violència ja sigui verbal, psicològica, física o sexual que s'exerceix contra una persona per raó del seu gènere i/o en raó del seu gènere o identitat sexual. La violència de gènere és una manifestació de les relacions de poder històricament desiguals entre les dones i els homes.

Violència masclista: Violència que s'exerceix contra les dones com a manifestació de la discriminació i de la situació de desigualtat en el marc d'un sistema de relacions de poder dels homes sobre les dones i que, produïda per mitjans físics, econòmics o psicològics, incloses les amenaces, intimidacions i les coaccions, tinguin com a resultat un dany o patiment físic, sexual o psicològic, tant si es produeix en l'àmbit públic com el privat.